

16 Φεβρουαρίου, 1995

[ΠΙΚΗΣ, ΚΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ/στές]

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΚΑΥΚΑΡΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ,

Εφεσείοντες,

v.

ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Εφεσίβλητης.

(Ποινικές Εφέσεις Αρ. 5653 και 5654)

- 
- 5 Πρόκληση κακόβουλης ζημιάς σε κατοικία με τη χρήση εκρηκτικών υλών — Κατοχή εκρηκτικών υλών χωρίς την άδεια του Επιθεωρητή Εκρηκτικών Υλών — Έγκλημα κατά παραγγελία — Σχεδιασμός και ανάθεση του εγκλήματος σε επαγγελματίες έναντι χρηματικής αμοιβής — Επιβολή συντρέχουσων ποινών φυλάκισης 8 και 5 χρόνων αντίστοιχα — Δεν διαπιστώθηκε λόγος που να καθιστά την ποινή εσφαλμένη ως θέμα αρχής η εξ αντικειμένου υπερβολική — Μειώθηκε λόγω τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των παραβατών.
- 10 Ποινή — Ίση μεταχείριση — Η μη δίωξη ή η αναστολή ποινικής δίωξης συναυτουργού αποτελεί παράγοντα για μετριασμό της ποινής των άλλων συνεργών του εγκλήματος.
- 15 Απόδειξη — Συναυτουργός — Μαρτυρία συναυτουργού — Το Δικαστήριο προειδοποιεί τον εαυτό του για τους κινδύνους που ενέχει η μαρτυρία συνενόχου για παρεκτροπή από την αλήθεια, που οφείλονται στην ανάμειξη του στο έγκλημα.
- Απόδειξη — Ομολογία ενοχής κατηγορουμένου — Θεληματική κατάθεση — Βεβαίωσή της και από εξωτερικά γεγονότα — Επαιξάνει τη βαρύτητα της ομολογίας ως πηγή γνώσης των γεγονότων που περιέχει.
- 20 Εκδίκαση ποινικών υποθέσεων — Ευρήματα γεγονότων — Αν αφήνουν λογικές αμφιβολίες για την ενοχή του κατηγορουμένου τότε αυτός αθωώνεται — Ο κατηγορούμενος πρέπει να αποδειχθεί ένοχος πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας.

*Δικηγόρος — Απόσυρση από την υπόθεση — Εφαρμοστέες αρχές.*

*Δικηγόρος — Κακός χειρισμός δικηγόρου της υπεράσπισης — Πότε αποτελεί λόγο για ακύρωση της καταδίκης.*

*Ποινική Δικονομία — Έφεση — Πότε χωρεί επέμβαση του Εφετείου με απόφαση που απορρέει από την άσκηση διακριτικής ευχέρειας του πρωτόδικου Δικαστηρίου.*

5

*Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα Άρθρο 53.4 — Παρέχει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τρεις ξεχωριστές εξουσίες, να μειώσει, να αναστείλει και να μετατρέψει την ποινή.*

*Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα Άρθρα 12.5(γ) και 30.3(δ) — Δικαίωμα για εκπροσώπηση κατηγορουμένου από δικηγόρο της εκλογής του.*

10

Οι εφεσείοντες αποφάσισαν να πλήξουν με βομβιστική επίθεση εναντίον της κατοικίας του, τον Μάριο Γεωργίου ο οποίος είχε διαλύσει τον αρραβώνα του με την Ευανθία Καύκαρου, θυγατέρα του εφεσείοντα 1, με σκοπό την εκδίκηση και τον εκφοβισμό. Πριν από το περιστατικό, ένας από τους εφεσείοντες συνάντησε τυχαία τον Γεωργίου και του κατέστησε γνωστές τις απειλητικές διαθέσεις εναντίον του. Οι εφεσείοντες αποτάθηκαν στον Χαράλαμπο Αεροπόρο ο οποίος αποτάθηκε στον Ευριπίδη Κατσιφάρη, άτομο εκπαιδευμένο στην κατασκευή βομβών, και τον έφερε σε επαφή με τους εφεσείοντες. Ο Κατσιφάρης ανέλαβε να εκτελέσει την αποστολή με αμοιβή £1.000.-. Ο εφεσείων 2 προμήθευσε τον Κατσιφάρη με εκρηκτικές ύλες και ο Αεροπόρος με πυροκροτητή και τεμάχιο βραδύκαυστου πυραγωγού σχοινιού. Ο Γεωργίου από τον Νοέμβριο του 91 είχε αλλάξει τόπο διαμονής, γεγονός που δεν περιήλθε στη γνώση των εγκληματιών και έτσι η επίθεση η οποία διενεργήθηκε στις 6/1/92 στο σπίτι της αδελφής και του γαμβρού του Γεωργίου, δεν έπληξε άμεσα το στόχο της. Ο Κατσιφάρης έριξε τη βόμβα στη είσοδο του σπιτιού, ενώ βρισκόταν μέσα στο αυτοκίνητο του Αεροπόρου ο οποίος τον μετέφερε στη σκηνή του εγκλήματος. Από την έκρηξη προξενήθηκε υλική ζημιά στο κτίριο.

15

20

25

30

Οι εφεσείοντες συνελήφθησαν τον Απρίλη του 1992, όταν ο Κατσιφάρης ομολόγησε τη διάπραξη του πιο πάνω εγκλήματος κατά την ανάκριση άλλων εγκλημάτων και ομολόγησαν το διαπραχθέν έγκλημα. Οι καταθέσεις τους έγιναν δεκτές αφού διαπιστώθηκε από το Κακούργιοδικείο ότι έγιναν θεληματικά σε δίκη εντός δίκης.

35

Κρίθηκαν ένοχοι για τη διάπραξη των πιο πάνω εγκλημάτων και τους επεβλήθησαν οι πιο πάνω συντρέχουσες ποινές φυλάκισης. Εφεσίβαλαν τόσο τη καταδίκη όσο και την ποινή τους.

Λόγοι έφεσης:

- 5 1. Η καταδίκη ήταν επισφαλής υπό το φως του συνόλου της μαρτυρίας και εγγενών αδυναμιών των ευρημάτων του Δικαστηρίου, και,
- 10 2. Οι κατηγορούμενοι αποστερήθηκαν του θεμελιώδους δικαιώματος δίκαιης δίκης η οποία προέκυψε από παραβίαση δικαιώματος για εκπροσώπηση κατά την δίκη από δικηγόρο της εκλογής τους που κατοχυρώνεται από τα Άρθρα 12.5(γ) και 30.3(δ) του Συντάγματος.

15 Αναφορικά με τον πρώτο λόγο της έφεσης διατυπώθηκε το ερώτημα γιατί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο ότι στόχος της επίθεσης ήταν ο γαμβρός του Γεωργίου, ο οποίος συγκρούστηκε στο παρελθόν με άτομα άλλα από τους κατηγορουμένους, που θα μπορούσαν να τον πλήξουν με εκδικητικές ενέργειες.

Το Εφετείο αποφάνθηκε ότι:

- 20 1. Τα ευρήματα του Δικαστηρίου για το αξιόπιστο της μαρτυρίας του Κατσιφάρη και η ομολογία ενοχής των εφεσεϊόντων κρινόμενα ξεχωριστά ή σε συνάρτηση, θεμελιώνουν την ενοχή των εφεσεϊόντων.
- 25 2. Ο δικηγόρος που εκπροσώπησε τους εφεσεϊόντες είχε επιλεγεί από τους ιδίους και σε κανένα στάδιο της διαδικασίας δεν απεσύρθη η εντολή του. Δεν προβλήθηκε ισχυρισμός για κακή εκπροσώπηση τους ή παραλείψεις του δικηγόρου που είχαν οποιεσδήποτε δυσμενείς συνέπειες στην υπεράσπισή τους.
- 30 3. Λόγος για ακύρωση καταδίκης μπορεί να θεμελιωθεί μόνο όπου χειρισμός της υπόθεσης από δικηγόρο αποκαλύπτει “έκδηλα ανίκανη δικηγορία (flagrantly incompetent advocacy), η οποία έχει ως αποτέλεσμα την κακή απονομή της δικαιοσύνης ή όπου το όλο θέμα δημιουργεί αμφιβολίες, έκδηλες ή υποβόσκουσες”. Τέτοιο θέμα δεν εγείρεται στην παρούσα υπόθεση. Το παράπονο των εφεσεϊόντων είναι ότι μετά την άρνηση του Δικαστηρίου να παραχωρήσει άδεια στο δικηγόρο τους να αποσυρθεί, αυτός
- 35 λειτούργησε κάτω από ψυχολογική πίεση που ενδεχομένως επέ-

φερε δυσμενείς συνέπειες στον χειρισμό της υπεράσπισης.

4. Η παραχώρηση άδειας σε δικηγόρο να αποσυρθεί επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου η οποία ασκείται με γνώμονα τα συμφέροντα της δικαιοσύνης και ιδιαίτερα τις συνέπειες στην αποτελεσματική προβολή και παρουσίαση της υπεράσπισης του κατηγορουμένου. 5
  5. Η αίτηση για απόσυρση του δικηγόρου στην παρούσα υπόθεση έγινε σε προκεχωρημένο στάδιο. Σύμφωνα με απόφαση του Αγγλικού Εφετείου η διακριτική ευχέρεια που παρέχεται στο Δικαστήριο να μην επιτρέψει την απόσυρση δικηγόρου σε προκεχωρημένο στάδιο της δίκης είναι ευρεία. 10
  6. Το Εφετείο επεμβαίνει σε απόφαση που απορρέει από την άσκηση διακριτικής ευχέρειας πρωτόδικου Δικαστηρίου μόνο όπου διαπιστώνεται ότι αυτό λειτούργησε κάτω από εσφαλμένη αρχή δικαίου ή όπου η απόφαση είναι καταφανώς άκυρη. 15
  7. Η ποινή η οποία προσβάλλεται σαν έκδηλα υπερβολική δεν μπορεί να θεωρηθεί τέτοια με κανένα μέτρο ενόψει του σχεδιασμού και ιδιαίτερα της δυνατότητας παραγγελίας του εγκλήματος σε επαγγελματίες η οποία ενέχει τεράστιους κινδύνους για την δημόσια τάξη. 20
  8. Η αναστολή της ποινής του Αεροπόρου από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας βάσει του Άρθρου 53.4 του Συντάγματος, η οποία προέκυψε μετά την επιβολή ποινής από το Κακουργιοδικείο, δεν απαλλάσσει το Εφετείο από την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης των παραβατών που κατοχυρώνεται από το Άρθρο 28.1 του Συντάγματος. Με βάση την αρχή αυτή δικαιολογείται η μείωση της ποινής των εφευσιόντων στην πρώτη κατηγορία από οκτώ σε έξι χρόνια φυλάκιση. 25
- Η έφεση κατά της καταδίκης απορρίπτεται. Η έφεση κατά της ποινής επιτρέπεται ως ανωτέρω.* 30

*Αναφερόμενες αποφάσεις:*

*Γιουρούκης ν. Δημοκρατίας (1990) 2 Α.Α.Δ. 402,*

*Desmond Francis Lyons [1979] 68 Crim. App. Rep. 104,*

*Ιωνίδης ν. Δημοκρατίας (1993) 3 Α.Α.Δ. 40,*

*Philippou ν. The Republic [1983] 2 C.L.R. 245,*

*Κάττου & Άλλος ν. Αστυνομίας (1991) 2 Α.Α.Δ. 498,*

*Police ν. Athienitis (1983) 2 C.L.R. 194,*

5 *Georghiou & Others ν. The Republic [1986] 2 C.L.R. 109,*

*Παναγή ν. Δημοκρατίας (1991) 2 Α.Α.Δ. 115,*

*Δημοκρατία ν. Σαμφών (1991) 1 Α.Α.Δ. 858.*

### Έφεση εναντίον Ποινής.

10 Έφεση εναντίον της ποινής από τον Χαράλαμπο Χριστοδούλου  
Καύκαρο και Χριστόδουλο Χαράλαμπους Καύκαρο οι οποίοι βρέ-  
θηκαν ένοχοι στις 23 Ιουνίου, 1992, από το Κακουργιοδικείο Λε-  
μεσού (Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης 6289/92) στις κατηγορίες (α)  
της πρόκλησης κακόβουλης ζημίας σε κατοικία με τη χρήση εκρη-  
κτικών υλών και (β) της κατοχής εκρηκτικών υλών χωρίς την άδεια  
15 του Επιθεωρητή Εκρηκτικών Υλών κατά παράβαση των άρθρων  
324 (Ι)(3)(α), 20 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154, και των άρθρων  
4(4)(δ) του περί Εκρηκτικών Υλών Νόμου, Κεφ. 54, όπως τροπο-  
ποιήθηκε από τους Νόμους 27/78 και 166/87 και καταδικάστηκαν  
20 Ε.Δ. σε συντρέχουσες ποινές φυλάκισης 8 και 5 ετών, αντίστοιχα.

*Μ. Πισσάς, για τους εφεσείοντες.*

*Α. Μ. Αγγελίδης, Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, για τους  
εφεσίβλητους.*

*Cur. adv. vult.*

25 ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Την απόφαση του δικαστηρίου θα δώσει ο  
Δικαστής Γ. Μ. Πιχής.

30 ΠΙΚΗΣ, Δ.: Οι Χαράλαμπος Χριστοδούλου Καύκαρος, ο γιός  
του Χριστόδουλος Χ. Καύκαρος και ο Χαράλαμπος Μιχαήλ Αερο-  
πόρος κρίθηκαν ένοχοι από το Κακουργιοδικείο για τα κακουργή-  
ματα της, (α) πρόκλησης κακόβουλης ζημίας σε κατοικία με τη χρή-

ση εκρηκτικών υλών, και (β) κατοχής εκρηκτικών υλών χωρίς την άδεια του Επιθεωρητή Εκρηκτικών Υλών και καταδικάστηκαν σε συντρέχουσες ποινές φυλάκισης 8 και 5 ετών αντίστοιχα. Και οι τρεις εφεσίβαλαν τόσο την καταδίκη όσο και την ποινή που τους επιβλήθηκε. Ενώ εκκρεμούσε η ακρόαση της έφεσης απονεμήθηκε χάρις από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στον εφεσεύοντα Χαρά- 5  
 λαμπο Αεροπόρο (Έφεση 5655), ως αποτέλεσμα της οποίας ο εφε-  
 σείων απολύθηκε από τις Κεντρικές Φυλακές. Ο Αεροπόρος δεν εμ-  
 φανίστηκε την ημερομηνία ακρόασεως της έφεσης και η έφεσή του  
 θεωρείται ως εγκαταλειφθείσα. Η πράξη βάσει της οποίας απονε- 10  
 μήθηκε χάρις στον Αεροπόρο δεν έχει κατατεθεί. Ό,τι μπορεί να  
 συμπεράνουμε από τις πληροφορίες που μας δόθηκαν είναι ότι έγι-  
 νε σύντμηση της επιβληθείσας ποινής από τον Πρόεδρο της Δημο-  
 κρατίας μετά από εισήγηση του Γενικού Εισαγγελέα βάσει της εξου-  
 σίας που του παρέχεται από το Άρθρο 53.4 του Συντάγματος. 15

Πριν αρχίσει η ακρόαση της έφεσης υποβλήθηκε αίτημα και από τους δύο εφεσεύοντες για την αναβολή της υπόθεσης ώστε να παρασχεθεί χρόνος να εξεταστεί και δικό τους αίτημα που υπέβαλαν στο Γενικό Εισαγγελέα για να τους παρασχεθεί χάρις. Το αίτημα για αναβολή απορρίφθηκε. Στην απόφασή μας επιση- 20  
 μάναμε ότι η μεταχείριση της οποίας έτυχε ο τρίτος εφεσείων  
 μπορεί να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο των λόγων της έφεσης εν-  
 νοώντας το μέρος που αναφέρεται στην ποινή.

Τα γεγονότα που πλαισιώνουν και στοιχειοθετούν την καταδίκη όπως τα διαπίστωσε το Κακουργιοδικείο είναι σε συντομία τα εξής: 25

Η Ευανθία Καύκαρου, θυγατέρα του εφεσεύοντα 1 και αδελφή του εφεσεύοντα 2, ήταν αρραβωνιασμένη με τον Μάριο Γεωργίου. Η διάλυση του αρραβώνα με πρωτοβουλία του Μάριου Γεωργίου προ- κάλεσε την οργή και αγαγάκτηση των εφεσεύοντων που θεώρησαν την οικογένεια θιγμένη από το συμβάν. Αποφάσισαν να πλήξουν 30  
 τον Γεωργίου με βομβιστική επίθεση εναντίον της κατοικίας όπου  
 διέμενε ενέργεια που θα εξυπηρετούσε το διπλό σκοπό της εκδίκη-  
 σης και του εκφοβισμού. Κάτω από το φόβο που θα τον καταλάμ-  
 βανε είχαν την προσδοκία ότι ο Γεωργίου θα μετάβαλλε στάση και  
 θα επέστρεφε στην αρραβωνιαστικιά του. Σε τυχαία συνάντηση που 35  
 είχε πριν το περιστατικό ένας από τους εφεσεύοντες με τον Γεωργί-  
 ου του κατέστησε γνωστές τις απειλητικές διαθέσεις εναντίον του.

Για την εκπλήρωση των εγκληματικών τους προθέσεων αποτάθη- καν στον Αεροπόρο, πρόσωπο που γνώριζαν και που ήξεραν ότι αναλάμβανε παραγγελίες για βομβιστικές επιθέσεις. Ο Αεροπόρος 40

συμφώνησε να συνδράμει τους εφεσείοντες στους σκοπούς τους. Για την επίτευξη του στόχου αυτού αποτάθηκε στον Ευριπίδη Κατσιφάρη, άτομο εκπαιδευμένο στην κατασκευή βομβών, τον οποίο έφερε σε επαφή με τους εφεσείοντες. Ο Κατσιφάρης ανέλαβε την εκτέλεση της

5 εγκληματικής αποστολής με αντάλλαγμα το ποσό των £1000.- ή ένα "σιπρέττο άβουλλο". Ο πρωταρχικός λόγος όμως για τον οποίο συμφώνησε να δράσει ήταν η επιθυμία του να ικανοποιήσει τον Αεροπόρο στον οποίο και ο ίδιος είχε αποταθεί για να τον βοηθήσει να εκδικηθεί τον εραστή της συζύγου του με εγκληματικές πράξεις. Για

10 την κατασκευή της βόμβας ο εφεσείων 2 προμήθευσε τον Κατσιφάρη με εκρηκτικές ύλες που απέσπασε από το λατομείο όπου εργαζόταν και ο Αεροπόρος με πυροκροτητή και τεμάχιο βραδύκαυστου πυραγωγού σχοινίου. Οι εφεσείοντες υπέδειξαν στον Κατσιφάρη και Αεροπόρο τον τόπο όπου διέμενε ο Μάριος Γεωργίου. Επρόκειτο για

15 την κατοικία του ζεύγους Μιχάλη και Ελλάδας Πολυβίου, του γαμβρού και αδελφής του Μάριου Γεωργίου με τους οποίους ο Γεωργίου διέμενε όταν ήταν αρραβωνιασμένος με την Ευανθία Καύκαρου. Άγνωστο στους επίδοξους εγκληματίες, ο Γεωργίου άλλαξε τόπο διαμονής το Νοέμβριο του 91. Έτσι η βομβιστική επίθεση που διε-

20 νήγησαν στις 6/1/1992 (1.00 π.μ.) δεν έπληξε άμεσα τον στόχο της. Το βράδυ εκείνο ο Αεροπόρος μετέφερε με το αυτοκίνητό του τον Κατσιφάρη στη σκηνή του εγκλήματος. Ο τελευταίος αφού ετοίμασε τον εκρηκτικό μηχανισμό τον πυροδότησε και έριξε την βόμβα ενώ βρισκόταν μέσα στο όχημα, στην είσοδο του σπιτιού. Από την

25 εκκωφαντική έκρηξη προκλήθηκε υλική ζημιά £50.- στο κτίριο.

Η ανίχνευση του κακούργηματος κατέστη δυνατή λίγους μήνες αργότερα, τον Απρίλη του 1992, όταν ο Κατσιφάρης ανακρινόμενος για άλλα εγκλήματα απεκάλυψε και τη διάπραξη αυτού του εγκλήματος, ομολογία η οποία οδήγησε διαδοχικά στη σύλληψη

30 των εφεσείοντων. Αρχικά η Αστυνομία σχημάτισε την εντύπωση ότι ο συνεργός του εφεσείοντα 1 ήταν ένας άλλος από τους γιούς του, ο Αντρέας. Μετά όμως στην ομολογία του εφεσείοντα 1 και την αποκάλυψη ότι επρόκειτο για τον Χριστόδουλο η Αστυνομία προέβη στη σύλληψη του εφεσείοντα 2, ο οποίος όπως και ο πατέρας του ομολόγησε σε κατάθεση στην Αστυνομία τη συμμετοχή του

35 στο έγκλημα. Οι καταθέσεις των εφεσείοντων έγιναν δεκτές μετά τη διαπίστωση του Κακουργιοδικείου ότι έγιναν θεληματικά. Στα ευρήματα αυτά άχθηκε το Κακουργιοδικείο μετά τη διεξαγωγή στην περίπτωση του κάθε εφεσείοντα δίκης εντός δίκης.

40 Οι εφεσείοντες προσβάλλουν την καταδίκη τους για δύο ξεχωριστούς λόγους, (α) την παραγνώριση από το Κακουργιοδικείο γεγονότων και των προεκτάσεών τους που καθιστούν την καταδικα-

στική εμπρογία επισφαλή (Λόγοι 1, 3, 4, 5, 6 και 7), και (β) απο-  
στέρηση του θεμελιώδους δικαιώματος δίκαιης δίκης η οποία προ-  
έκυψε από παραβίαση δικαιώματος των κατηγορουμένων για εκ-  
προσώπιση κατά τη δίκη από δικηγόρο της εκλογής τους που κα-  
τοχυρώνεται από τα Άρθρα 12.5(γ) και 30.3(δ) του Συντάγματος. 5  
Και όπως όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα η αποτελεσματική δια-  
σφάλισή τους αποτελεί, ανάλογα με την αρμοδιότητά τους, ευθύνη  
των αρχών της Δημοκρατίας (Άρθρο 35).

Τα γεγονότα στα οποία βασίζεται ο λόγος αυτός της έφεσης δε  
στοιχειοθετούν άμεσα την παραβίαση του δικαιώματος εκπροσώ-  
πισης του κατηγορουμένου από δικηγόρο ο οποίος τους υπερά-  
σπισε, η αμοιβή του οποίου καταβλήθηκε από το δημόσιο, και σε  
κανένα στάδιο της διαδικασίας δεν ανακάλεσαν την εντολή. Το  
παράπονό τους, το οποίο συνθέτει αυτό το λόγο της έφεσης, πηγά-  
ζει από την άρνηση του δικαστηρίου σε δύο περιπτώσεις να χορη-  
γήσει άδεια στο δικηγόρο τους να αποσυρθεί. Οι ίδιοι ουδέποτε ζή-  
τησαν ν' απαλλαγούν από τον δικηγόρο τους ή να διορίσουν άλλο. 15

Θα ασχοληθούμε πρώτα με την πρώτη ενότητα των λόγων της  
έφεσης που αναφέρεται στο ανυπόστατο της καταδίκης υπό το  
φως του συνόλου της μαρτυρίας και εγγενών αδυναμιών των ευ-  
ρημάτων του δικαστηρίου. 20

Το γεγονός ότι οι δύο φυσικοί αυτουργοί του εγκλήματος, Κα-  
τσιφάρης και Αεροπόρος, βρίσκονται ελεύθεροι ενώ οι εφεσειόντες  
εκτίουν βαριά ποινή φυλάκισης ρίπτει αφεαυτού σκιά στην κατα-  
δίκη τους. Η σκιά διευρύνεται, τόνισε ο δικηγόρος των εφεσειό-  
ντων, αναλογιζόμενοι ότι η καταδίκη των εφεσειόντων στηρίζεται  
κατά κύριο λόγο στη μαρτυρία του Κατσιφάρη, ο οποίος εκτός από  
την συμμετοχή σ' αυτό βαρύνεται και με πολλά άλλα εγκλήματα.  
Το γεγονός εξάλλου ότι ο στόχος του εγκλήματος δεν ήταν η κά-  
τοικία του Μάριου Γεωργίου προβλήθηκε ως ανεξάρτητο σήμαντι-  
κο γεγονός το οποίο έπρεπε να εμβάλει το δικαστήριο σε σοβαρές  
αμφιβολίες για την ταυτότητα των εμπνευστών του εγκλήματος και  
τους πραγματικούς τους στόχους. Ο Μιχάλης Πολυβίου, όπως  
απεκάλυψε η μαρτυρία, είχε έρθει και ο ίδιος σε σύγκρουση στο πα-  
ρελθόν με άτομα που θα μπορούσαν να τον πλήξουν με εκδικητικές  
ενέργειες. Τέσσερα περίπου χρόνια πριν τη διάπραξη του εγκλή-  
ματος είχε έρθει σε σύγκρουση με την πρώην σύζυγό του και τον  
εραστή της που τον οδήγησαν σε βίαιες πράξεις εναντίον τους που  
απέληξαν στην προσαγωγή του στο δικαστήριο. Γιατί να αποκλει-  
στεί το ενδεχόμενο, έθεσε το ερώτημα ο δικηγόρος των εφεσειό-  
ντων, ότι η επίθεση προήλθε από τους εχθρούς του Πολυβίου. 40



Ερωτηματικά επίσης άφησε και η σχέση των εφεσεϊόντων με τον Αεροπόρο και ιδίως η σχέση του Κατσιφάρη με τον Αεροπόρο. Ο Κατσιφάρης κατέθεσε ότι σε επαφή με τον Αεροπόρο τον έφερε κάποιος ονόματι Αθηνής ο οποίος διετέλεσε, όπως και ο 5 μάρτυρας, μέλος της ΕΟΚΑ Β και για ένα χρονικό διάστημα ήταν και οι δύο καταζητούμενοι από την Αστυνομία. Η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων με τον Αεροπόρο αποδόθηκε στο γεγονός ότι και ο τελευταίος “δεν παύει να είναι και αυτός της ίδιας οργάνωσης” γεγονός που σύμφωνα με τον κ. Πισσά δεν μπορεί να έχει πραγματική βάση έχοντας υπόψη την ηλικία του Αεροπόρου. Από τη μαρτυρία του Κατσιφάρη δεν προκύπτει ότι ο Αεροπόρος ήταν ή καταζητούμενος ή μέλος της ΕΟΚΑ Β. Το γεγονός ότι το συμφωνηθέν αντάλλαγμα ουδέποτε καταβλήθηκε στον Κατσιφάρη επισημάνθηκε ως ανεξάρτητο γεγονός που τείνει να αποσυνδέσει τους 10 εφεσεϊόντες από το έγκλημα.

Παρά τις αμφιβολίες και ερωτηματικά που διατυπώθηκαν σε σχέση με την υφή και προεκτάσεις ορισμένων πτυχών της μαρτυρίας δε διατυπώθηκε οποιαδήποτε αμφισβήτηση ως προς την προσέγγιση του δικαστηρίου στην εκτίμηση της μαρτυρίας του Κατσιφάρη ή τις αρχές από τις οποίες άντλησε καθοδήγηση για την αξιολόγησή της. Το δικαστήριο προσήγγισε τη μαρτυρία του Κατσιφάρη καθοδηγούμενο από τις αρχές που διέπουν την αξιολόγηση της μαρτυρίας συναυτουργού. Προειδοποίησε τον εαυτό του για 20 τους κινδύνους που ενέχει η μαρτυρία συνενόχου για παρεκτροπή από την αλήθεια, εγγενείς σε μεγάλο βαθμό λόγω της ανάμιξής του στο έγκλημα. Οι κίνδυνοι αυτοί ήταν ακόμα μεγαλύτεροι στην περίπτωση του Κατσιφάρη ενόψει του εγκληματικού του παρελθόντος. Το δικαστήριο κατέληξε ότι ο Κατσιφάρης είπε την αλήθεια, εύρημα στο οποίο μπορούσε να αχθεί και για τη διασάλευση του 25 οποίου δεν έχει καταδειχθεί κανένας βάσιμος λόγος.

Εκτός από τη μαρτυρία του Κατσιφάρη η ομολογία του κάθε εφεσεϊόντα παρείχε ανεξάρτητο στήριγμα για την καταδίκη του καθενός από αυτούς. Το ηθελημένο των καταθέσεων των εφεσεϊόντων δεν ήταν το μόνο έρεισμα της αξιοπιστίας τους. Η ορθότητα του περιεχομένου των καταθέσεων τύγχανε βεβαίωσης και 35 από σειρά εξωτερικών γεγονότων που, όπως είναι νομολογημένο, επαύξανε την βαρύτητα που μπορούσε να αποδοθεί στις ομολογίες ως πηγή γνώσης για τα γεγονότα που εξιστορούνται σ’ αυτές.

Για κάθε έγκλημα μπορεί θεωρητικά να γίνουν πολλές υποθέσεις. Η ετυμηγορία του δικαστηρίου δε συναρτάται μ’ αυτές αλλά 40 από τα ευρήματα στα οποία προβαίνει το δικαστήριο από την ενώ-

πιόν του μαρτυρία. Αν τα ευρήματα και τα συμπεράσματα που μπορεί να εξαχθούν απ' αυτά αφήνουν λογικές αμφιβολίες για την ενοχή του κατηγορουμένου, τότε ο κατηγορούμενος αθώνεται διότι η εναντίον του κατηγορία δεν έχει αποδειχθεί με την βεβαιότητα που απαιτείται. Όπου όμως τα ευρήματα του δικαστηρίου οδηγούν αναπόφευκτα στην ενοχή του κατηγορουμένου τότε ο κατηγορούμενος κρίνεται ένοχος. 5

Τα ευρήματα του δικαστηρίου για το αξιόπιστο της μαρτυρίας του Κατσιφάρη και η ομολογία του κάθε εφεσείοντα (σε σχέση με την ενοχή του) κρίνόμενα ξεχωριστά ή σε συνάρτηση θεμελιώνουν την ενοχή των εφεσειόντων. 10

Θα ασχοληθούμε τώρα με τον λόγο 2 της έφεσης ο οποίος αναφέρεται στην παραβίαση του δικαιώματος των κατηγορουμένων, για εκπροσώπηση από δικηγόρο της εκλογής τους, που κατοχυρώνεται όπως έχουμε αναφέρει από τα Άρθρα 12.5(γ) και 30.3(δ) του Συντάγματος. Ο λόγος 2 είναι διατυπωμένος ως εξής: 15

“2. Ειδικότερα οι εφεσείοντες εσπερήθησαν των θεμελιωδών δικαιωμάτων των να τύχουν δικαίας και αμερολήπτου δίκης (FAIR TRIAL) διότι οι πρόνοιες των άρθρων 12.5(γ) και 30.3(δ) και 35 του Δευτέρου Μέρους του Συντάγματος δεν ετηρήθησαν επακριβώς καθ' ότι και ο διορισθείς δικηγόρος των εν πλήρει διαφωνία μετά των κατηγορουμένων, παρ' όλον ότι εξητούσε να απαλλαγεί και να αποχωρήσει το Δικαστήριο δεν του επέτρεψε και ούτε επεκράτει ασυμφωνία μεταξύ πελατών και συνηγόρου.” 20

Προκύπτει από την επιχειρηματολογία που αναπτύχθηκε προς στήριξη αυτής της πτυχής της έφεσης, ότι ο λόγος έφεσης 2 συναρτάται αποκλειστικά με την άρνηση του δικαστηρίου σε δύο περιπτώσεις να παραχωρήσει άδεια στο δικηγόρο των εφεσειόντων να αποσυρθεί από τη δίκη. Επομένως δεν τίθεται θέμα άμεσης στέρησης του δικαιώματος εκπροσώπησης των κατηγορουμένων από δικηγόρο της εκλογής τους. Ο δικηγόρος που τους εκπροσώπησε ήταν ο δικηγόρος τον οποίο οι ίδιοι επέλεξαν να τους υπερασπίσει και σε κανένα στάδιο της διαδικασίας δεν απέσυραν την εντολή. Ούτε έχει προβληθεί οποιοσδήποτε ισχυρισμός για κακή εκπροσώπησή τους ή παραλείψεις του δικηγόρου που είχαν οποιοσδήποτε δυσμενείς συνέπειες στην υπεράσπισή τους. 25 30 35

Στην *Γιουρούκης ν. Δημοκρατίας* (1990) 2 Α.Α.Δ. 402 εξετάσαμε το πλαίσιο της εκπροσώπησης κατηγορουμένου από το δικηγόρο του και πότε κακοί χειρισμοί του δικηγόρου της υπερά-

5 σπισης μπορεί να αποτελέσουν λόγο για την ακύρωση της καταδίκης. Όπως επισημάναμε μόνο όπου ο χειρισμός της υπόθεσης από το δικηγόρο αποκαλύπτει “έκδηλα ανίκανη δικηγορία (fragrantly incompetent advocacy) η οποία έχει ως αποτέλεσμα την κακή απονομή της δικαιοσύνης, ή ότι το όλο θέμα δημιουργεί αμφιβολίες, έκδηλες ή υποβόσκουσες” μπορεί να θεμελιωθεί λόγος για την ακύρωση της καταδίκης.

10 Στην προκείμενη περίπτωση δεν εγείρεται τέτοιο θέμα ούτε ο λόγος 2 της έφεσης έχει ως λόγο τον κακό χειρισμό της υπεράσπισης από το δικηγόρο των εφεσειόντων. Το παράπονο είναι, όπως το έχουμε αντιληφθεί, ότι μετά την άρνηση του δικαστηρίου να παραχωρήσει άδεια στο δικηγόρο των εφεσειόντων να αποσυρθεί πρέπει να υποθέσουμε ότι αυτός λειτούργησε κάτω από ψυχολογική πίεση, γεγονός που ενδεχομένως είχε συνέπειες 15 το χειρισμό της υπεράσπισης που κατ’ επέκταση αφήνει ερωτηματικά που κλονίζουν την καταδίκη.

20 Αποδοχή της εντολής για την υπεράσπιση του κατηγορουμένου δεσμεύει το δικηγόρο να τον εκπροσωπήσει μέχρι την αποπεράτωση της δίκης. Ο δικηγόρος μπορεί να αποσυρθεί από την υπόθεση μόνο μετά από άδεια του δικαστηρίου που συνιστά απόρροια και του καθήκοντός του ως λειτουργού της δικαιοσύνης (Βλ. Άρθρο 15 του περί Δικηγόρων Νόμου, ΚΕΦ. 2). Η παραχώρηση άδειας σε δικηγόρο να αποσυρθεί ανάγεται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου η οποία ασκείται με γνώμονα τα συμφέροντα της δικαιοσύνης και όλως ιδιαίτερα τις συνέπειες στην αποτελεσματική 25 προβολή και παρουσίαση της υπεράσπισης του κατηγορουμένου.

30 Το πρώτο αίτημα του δικηγόρου να αποσυρθεί υποβλήθηκε μετά την έκδοση της ενδιάμεσης απόφασης του δικαστηρίου με την οποία έγινε δεκτή ως θεληματική η κατάθεση του εφεσειόντα 1. Η δίκη είχε προχωρήσει και είχαν καταθέσει 16 μάρτυρες για την Κατηγορούσα Αρχή. Ο δικηγόρος των εφεσειόντων ζήτησε να αποσυρθεί για το λόγο ότι οι εισηγήσεις στους πελάτες του “ως νομικού δεν γίνονται εισακουστές και εμμένουν οι πελάτες μου όπως εγώ εισακούω τις δικές τους”. Το δικαστήριο απέρριψε το 35 αίτημα κρίνοντας ότι “η στάση που ένας κατηγορούμενος τηρεί στην ποινική δίκη είναι πάντοτε θέμα για δική του απόφαση”.

40 Το δεύτερο αίτημα του δικηγόρου υποβλήθηκε σε ακόμα πιο προχωρημένο στάδιο της δίκης στο μέσο της παρεμφερούς δίκης για τη διαπίστωση της θεληματικότητας της κατάθεσης του εφεσειόντα 2. Ο λόγος για τον οποίο ζήτησε να αποσυρθεί ήταν η σύγκρουση

που είχε ακολουθώντας τις οδηγίες των πελατών του, αφενός και παράπονο που του εξέφρασε ο εφεσείων 1 για ορισμένους χειρισμούς του. Το δικαστήριο αρνήθηκε το αίτημα με το δικαιολογητικό ότι "Είναι συνταγματικό δικαίωμα του κάθε κατηγορουμένου να αντιπροσωπεύεται από συνήγορο της εκλογής του, δικαίωμα που πρέπει βέβαια να ασκείται λογικά με τα προσφερόμενα μέσα. Ο 1ος κατηγορούμενος άσκησε αυτό το δικαίωμα. Και με παράκλησή του το δικαστήριο διόρισε ως συνήγορο του τον κ. Σάββα Καρατζή. Θεωρούμε ότι δικαιολογείται τώρα η απόσυρση του συνήγορου. Θεωρούμε ότι είναι καθήκον του να συνεχίσει να προσφέρει τις υπηρεσίες του μέχρι τέλους. Δεν παρέχεται η αιτούμενη άδεια."

Επέμβαση με απόφαση που απορρέει από την άσκηση διακριτικής ευχέρειας χωρεί μόνον όπου διαπιστώνεται ότι το δικαστήριο λειτούργησε κάτω από εσφαλμένη αρχή δικαίου ή όπου η απόφαση είναι καταφανώς άδικη. Παρόλο που αν είχαμε να αντιμετωπίσουμε παρόμοια αιτήματα θα ασκούσαμε ενδεχομένως διαφορετικά την διακριτική μας ευχέρεια, ιδίως στην περίπτωση της δεύτερης αίτησης δε διαπιστώνεται λόγος που να δικαιολογεί επέμβαση με την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Καυκούριοδικείου. Το εκδικάζον την υπόθεση δικαστήριο είναι σε μοναδική θέση να εκτιμήσει τις ανάγκες της δικαιοσύνης, τις πιθανές επιπτώσεις στην υπεράσπιση από την αποχώρηση του δικηγόρου ιδιαίτερα σε προχωρημένο στάδιο της δίκης και γενικότερα το συμφέρον της δικαιοσύνης στην συγκεκριμένη υπόθεση.

Η απόφαση του Αγγλικού Εφετείου στην *Desmond Francis Lyons* [1979] 68 Crim. App. Rep. 104) είναι ενδεικτική του εύρους της διακριτικής ευχέρειας που παρέχεται στο δικαστήριο να μην επιτρέψει την απόσυρση δικηγόρου σε προχωρημένο στάδιο της δίκης. Το δικαστήριο αρνήθηκε αίτημα του ίδιου του κατηγορουμένου να του επιτραπεί μετά το πέρας της υπόθεσης της Κατηγορούσας Αρχής να απαλλαγεί από τις υπηρεσίες του δικηγόρου του και να κάμει μόνος την υπεράσπισή του. Στην απόφαση αυτή άχθηκε επειδή έκρινε ότι η συνέχιση της εκπροσώπησης του κατηγορουμένου από το δικηγόρο του ήταν προς το συμφέρον της δικαιοσύνης. Παρόλο που επισημαίνεται (στην απόφαση) ότι πολλοί άλλοι Δικαστές θα αντιμετώπιζαν διαφορετικά το αίτημα, το Εφετείο αρνήθηκε να επέμβει εφόσο παρεχόταν στο πρωτόδικο δικαστήριο η δυνατότητα να καταλήξει στην συγκεκριμένη απόφαση στο πλαίσιο της διακριτικής του ευχέρειας. (Ως προς τη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να επιτρέψει την απόσυρση δικηγόρου και τις σχετικές αρχές, διαφωτιστική είναι και η απόφαση στην *Ιωνίδης ν. Δημοκρατίας* (1993) 3 Α.Α.Δ. 40.

Καταλήγουμε ότι δεν έχει καταδειχθεί λόγος που να δικαιολογεί επέμβαση στην άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του Κακουργιοδικείου. Έπεται η απόρριψη της έφεσης κατά της καταδίκης.

5 Το τελευταίο θέμα το οποίο θα μας απασχολήσει είναι η έφεση κατά της ποινής. Η ποινή προσβάλλεται ως έκδηλα υπερβολική υπό το φως των περιστατικών της υπόθεσης, ιδιαίτερα της μικρής ζημιά που προκλήθηκε από την βομβιστική επίθεση, το γεγονός ότι δεν εκτέθηκε σε κίνδυνο η ζωή κανενός και τις προσωπικές και οικογενειακές συνθήκες των εφεσειόντων.

10 Η ποινή η οποία επιβλήθηκε δεν μπορεί να θεωρηθεί με κανένα μέτρο υπερβολική. Η φύση του εγκλήματος είναι πολύ σοβαρή. Ορθά επεσήμανε το Κακουργιοδικείο ότι ο τόπος αυτός έχει υποστεί πολλά δεινά από βομβιστικές επιθέσεις για την προαγωγή άνομων σκοπών. Ο σχεδιασμός και ιδιαίτερα η δυνατότητα παραγγελίας του εγκλήματος σε επαγγελματίες ενέχει 15 τεράστιους κινδύνους για την δημόσια τάξη.

Δε διαπιστώνεται λόγος που να καθιστά την ποινή εσφαλμένη ως θέμα αρχής ή εξ αντικειμένου υπερβολική. (Βλ. μεταξύ άλλων *Philippou v. Republic* (1983) 2 C.L.R. 245).

20 Το δεύτερο παράπονο είναι ότι οι εφεσειόντες έτυχαν άνισης μεταχείρισης σε σύγκριση με τους συναυτουργούς, τον Κατσιφάρη και τον Αεροπόρο. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης των παραβατών κατοχυρώνεται από τις πρόνοιες του Άρθρου 28.1 του Συντάγματος που θεμελιώνει την ισότητα των πολιτών ενώπιον 25 του νόμου, της διοίκησης και της δικαιοσύνης.

30 Στην *Κάττου & Άλλος ν. Αστυνομίας* (1991) 2 Α.Α.Δ. 498 κρίθηκε ότι η μη δίωξη συναυτουργού που αποφασίζεται στο πλαίσιο της ενάσκησης της εξουσίας που παρέχεται στο Γενικό Εισαγγελέα, παρ' όλο που δεν ελέγχεται δικαστικά (βλ. μεταξύ άλλων *Police v. Athienitis* (1983) 2 C.L.R. 194) άπτεται της μεταχείρισης των παραβατών και λαμβάνεται υπόψη ως παράγοντας που δικαιολογεί τον μετριασμό της ποινής. Το ακόλουθο απόσπασμα κατοπτρίζει την προσέγγιση του δικαστηρίου, στο θέμα:

35 “Η μη δίωξη ή αναστολή της δίωξης ενός των συνεργών δεν αναιρεί το έγκλημα ούτε απαλλάσει το δικαστήριο από την υποχρέωση επιβολής της πρέπουσας ποινής στους συνεργούς που καταδικάζονται. Επενεργεί όμως (η μη δίωξη) ως παράγοντας μετριαστικός της ποινής ώστε, με την απόμειξη της ανισο-

σκέλειας στη μεταχείριση των παραβατών, να μετριάζεται το αίσθημα αδικίας το οποίο αναπόφευκτα προκαλεί η άνιση μεταχείριση. Η ισότητα στη μεταχείριση έχει ως λόγο την προσαγωγή ενώπιον της δικαιοσύνης και την τιμωρία όλων που συνήργησαν στο έγκλημα. Εφόσον η δίωξη των παραβατών είναι εκτός του ελέγχου των δικαστικών αρχών, η παράλειψη δίωξης ενός από αυτούς λαμβάνεται υπόψη ως παράγοντας μετριαστικός της ποινής των υπολοίπων προς απάμβλυνση του αισθήματος αδικίας που δημιουργεί η άνιση μεταχείριση και προστασία του κοινού περιό δικαίου αισθήματος.” (Σελ. 513, γραμμές 7-23).

(βλ. επίσης *Georgiou & Others v. Republic* (1986) 2 C.L.R. 109 και *Παναγή v. Δημοκρατίας* (1991) 2 Α.Α.Δ. 115).

Το Άρθρο 53.4 του Συντάγματος παρέχει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τρεις ξεχωριστές εξουσίες, να μειώσει, να αναστείλει και να μετατρέψει την ποινή. (Βλ. *Δημοκρατία v. Σαμπών* (1991) 1 Α.Α.Δ. 858, 874) .

Η άσκηση της εξουσίας που παρέχει το Άρθρο 53.4 δεν ελέγχεται δικαστικά. Συνιστά όμως μέτρο που άπτεται, όπως και η μη δίωξη ή αναστολή δίωξης από το Γενικό Εισαγγελέα, της μεταχείρισης των παραβατών. Επομένως λαμβάνεται υπόψη στον καθορισμό της ποινής συγκαταδικασθέντος, ο οποίος ευρίσκεται από την άποψη ποινικής ευθύνης στην ίδια θέση όπως και ο συγκατηγορούμενός του, του οποίου μειώθηκε η ποινή. Σύμφωνα με την απόφαση του Κακουργιοδικείου η ποινική ευθύνη του Αεροπόρου δεν ήταν υποδεέστερη εκείνης των εφεσείοντων. Το γεγονός ότι η μεταχείριση της οποίας έτυχε ο Αεροπόρος προέκυψε μετά την επιβολή ποινής από το Κακουργιοδικείο δεν μας απαλλάτει από την συνεκτίμηση του παράγοντα αυτού στον καθορισμό της ποινής.

Καθοδηγούμενοι από τις αρχές που είχαμε εξηγήσει κρίνουμε ότι δικαιολογείται η μείωση της ποινής των εφεσείοντων στην πρώτη κατηγορία από οχτώ σε έξι χρόνια.

*Η έφεση κατά της καταδίκης απορρίπτεται. Η έφεση κατά της ποινής επιτρέπεται ως ανωτέρω.*